

University of Mumbai

**R.P. Gogate College of Arts & Science
and R.V. Jogalekar College of
Commerce, Ratnagiri (Autonomous)**

**Master of Arts (M.A) Programme
Two Year Integrated Programme
Four Semesters
*Course Structure***

**Under Choice Based Credit System
(CBCS)**

**To be implemented from Academic Year-
2023-2024**

Format for Submission of Curriculum to BoS

Name of Programme	M.A. Marathi :
Level	PG
No of Semesters	04
Year of Implementation	2023-2024
Programme Specific Outcomes (PSO)	<ol style="list-style-type: none">1. साहित्यिक भाषेचे स्वरूप आणि कार्य समजल्याने विद्यार्थ्यांच्या वाङ्मयीन गुणांचा विकास होईल आणि स्वतःची लेखन क्षमता तपासण्याचे कसब अंगी येईल.2. भाषाविज्ञानाचा परिचय झाल्याने विविध समाजगट, त्यांच्या बोली, त्यांच्या जगण्याचे सांस्कृतिक आधार यांची जाण येईल आणि भाषेचे नियोजन कशाप्रकारे करावे लागते या संबंधी प्राथमिक निर्णयक्षमता विकसित होईल.3. विविध संशोधन पद्धतींचा परिचय झाल्याने भाषा आणि साहित्याच्या अनुषंगाने विविध क्षेत्रात संशोधन करण्याची दृष्टी प्राप्त होईल.4. साहित्य रसास्वाद आणि आस्वादातून समीक्षा आणि समीक्षेतून अर्थनिर्णयन करण्याची क्षमता विकसित होईल.5. विविध वाङ्मयप्रवाहांचा परिचय झाल्याने ते ते समाज जीवन कळण्यास मदत होईल.6. वाङ्मय इतिहासाच्या अभ्यासातून विविध वाङ्मयप्रकारांचा परिचय होऊन देशकालपरिस्थितीच्या संदर्भाने साहित्याची चिकित्सा करता येईल.7. भाषिक कौशल्य विकसित झाल्यामुळे विद्यार्थ्यांना विविध संस्थांमध्ये प्रशिक्षण घेतल्याने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील.
Relevance of PSOs to the local, regional, national, and global developmental needs (200 words)	भाषा नियोजनाच्या आकलनामुळे स्थानिक स्तरावरील एकोपा राखण्यास मदत होईल. भाषा कौशल्य विकासांमुळे पर्यटनासारख्या स्थानिक रोजगारात काम करण्याची संधी मिळेल. सामाजिक, सांस्कृतिक, राजकीय , आर्थिक आणि भाषिक परिस्थितीचे भान येऊन सामाजिक बांधिलकीची जाणीव विकसित होईल. स्थानिक ते जागतिक पातळीवरच्या साहित्याच्या तौलनिक भाषा अभ्यासांमुळे स्थानिक ते जागतिक पातळीवरील विविध प्रश्न समजतील आणि जगण्याचे शहाणपण अंगी येईल. स्थानिक स्तरावरील पदव्युत्तर शिक्षणात विद्यार्थिनींची संख्या अधिक असल्या कारणाने स्थानिक रोजगारात त्यांचा सहभाग वाढणार आहे.

A) अंतर्गत मूल्यमापन : ४०% (४० गुण)

अनु.क्र.	तपशील	गुण
०१	वर्गांतर्गत चाचणी / ऑनलाईन परीक्षा / ओपन बुक परीक्षा	२० + २०
०२	गृहपाठ/प्रकल्प	३०
०३	सादरीकरण	१०

B) सत्रांत परीक्षा : ६०% (६० गुण)

कालावधी : २ तास

प्रश्नपत्रिका नमुना :

- अंतर्गत पर्याय असलेले एकूण चार प्रश्न – गुण १५

उत्तीर्ण प्रमाणता –

अंतर्गत मूल्यमापन आणि सत्रांत परीक्षा मिळून किमान ४० % गुण आवश्यक ठरतील. अंतर्गत मूल्यमापनामध्ये ४० पैकी किमान १६ आणि सत्रांत परीक्षेमध्ये ६० पैकी किमान २४ गुण स्वतंत्रपणे मिळवणे आवश्यक आहे. अंतर्गत आणि सत्रांत परीक्षा या दोन्हीमध्ये उत्तीर्ण झाल्यास कोर्समध्ये पास झाल्याचे प्रमाणपत्र मिळेल.

Performance Grading:

Letter Grades and Grade Points

Semester GPA/ Program CGPA Semester/Program	% of Marks	Alpha-Sign / Letter Grade Result
9.00-10.00	90.0 -100	O (Outstanding)
8.00 ≤ 9.00	80.0 ≤ 90.0	A+ (Excellent)
7.00 ≤ 8.00	70.0 ≤ 80.0	A (Very Good)
6.00 ≤ 7.00	60.0 ≤ 70.0	B+ (Good)
5.50 ≤ 6.00	55.0 ≤ 60.0	B (Above Average)
5.00 ≤ 5.50	50.0 ≤ 55.0	C (Average)
4.00 ≤ 5.00	40.0 ≤ 50.0	P (Pass)
Below 4.00	Below 40	F (Fail)
Ab (Absent)	-	Absent

Master of Arts (M.A) Programme
Under Choice Based Credit System (CBCS)
Course Structure

M.A.I - मराठी

(To be implemented from Academic Year 2023-24)

No. of Courses	Semester I	Credits	No. of Courses	Semester II	Credits
	Major Mandatory			Major Mandatory	
PAMAR101	साहित्यशास्त्र - भाग १ (Theory of Literature Part 1)	4	PAMAR201	साहित्यशास्त्र - भाग २ (Theory of Literature Part 2)	4
PAMAR102	उपयोजित समीक्षा - भाग १ (Applied Criticism Part 1)	4	PAMAR202	उपयोजित समीक्षा - भाग २ (Applied Criticism Part 2)	4
PAMAR103	भाषाविज्ञान - भाग १ (Linguistics Part 1)	4	PAMAR203	भाषाविज्ञान - भाग २ (Linguistics Part 2)	4

PAMAR104	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – कथा (History of Modern Marathi Literature - Katha)	2	PAMAR204	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - नाटक (History of Modern Marathi Literature - Drama)	2
	Major Electives			Major Electives	
PAMAR105	ग्रामीण साहित्य	4	PAMAR205	ग्रामीण साहित्य	4
PAMAR106	आदिवासी साहित्य		PAMAR206	आदिवासी साहित्य	
PAMAR107	मुस्लिम साहित्य		PAMAR207	मुस्लिम साहित्य	
PAMAR108	संशोधनशास्त्र (Research Methodology)	4	6	On Job Training/ Field Project	4
Total Credits		22	Total Credits		22

अभ्यासक्रमाच्या निकालासंदर्भातील निकष:

विषय निगडीत : प्रत्येक अभ्यासक्रमाचा निकाल विशिष्ट असतो, त्यात समाविष्ट असलेल्या विशिष्ट विषयांच्या संदर्भात विद्यार्थ्यांकडून ज्ञान आणि कौशल्ये प्राप्त करणे अपेक्षित असते.

मोजता येण्याजोगा: विद्यार्थ्यांनी मिळवलेली समज आणि प्रवीणता यांची पातळी निश्चित करण्यासाठी प्रत्येक परिणामाचे मूल्यांकन, चाचण्या किंवा प्रकल्पांद्वारे मोजले जाऊ शकते.

प्राप्त करण्यायोग्य: प्रत्येक विषयासाठी विभागणी केलेल्या व्याख्यानांची संख्या लक्षात घेऊन, अभ्यासक्रमाच्या कालावधीत परिणाम साध्य करता येतात.

संबंधित: परिणाम साहित्य आणि भाषा विषयाशी संबंधित आहेत, ज्यात महत्त्वाच्या संकल्पना, प्रकार आणि प्रवाह समाविष्ट आहेत.

कालबद्ध: मूल्यमापन आणि मूल्यमापनासाठी स्पष्ट निर्धारित वेळ प्रदान करून, अभ्यासक्रमाच्या समाप्तीपर्यंत निकाल मिळणे अपेक्षित आहे.

No. of Courses	Semester I	Credits
	Major : Mandatory	
PAMAR101	साहित्यशास्त्र - भाग १ (Theory of Literature Part 1)	4
PAMAR102	उपयोजित समीक्षा - भाग १ (Applied Criticism Part 1)	4

PAMAR103	भाषाविज्ञान - भाग १ (Linguistics Part 1)	4
PAMAR104	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – कथा (History of Modern Marathi Literature - Katha)	2
	Major : Elective (Any One from below)	
PAMAR105	ग्रामीण साहित्य	4
PAMAR107	Research Methodology	4
Total Credits		22

अभ्यासक्रम :

Syllabus for (MA Part I) Autonomous from the year 2023-24

Nomenclature: साहित्यशास्त्र – भाग १

Course Outcomes:

CO1 साहित्याचे स्वरूप समजेल.

CO2 साहित्याचे प्रयोजन समजेल.

CO3 साहित्याच्या आस्वाद प्रक्रियेचे आकलन होईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	साहित्याचे स्वरूप आणि विविध व्याख्या	१) पाश्चात्य , संस्कृत व मराठी परंपरामधील स्वरूप व व्याख्या २) साहित्यकृतीची विविध अंगे ३) साहित्यकृतीतील अनुभवाची वैशिष्ट्ये – अनुभवधिष्ठिता आणि कल्पनाधिष्ठिता	२०

Name of the Course	MA I		
Course Code (refer to student handbook)	PAMAR 101		
Class	MA. Marathi		
Semester	सत्र १		
No of Credits	4		
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory		
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective		
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	साहित्यशास्त्राच्या अध्ययनामुळे साहित्याचा आस्वाद घेता येऊन साहित्यकृतींची समीक्षा करण्याचे कौशल्य प्राप्त होईल. या कौशल्याच्या उपयोजनामुळे समीक्षा दृष्टी विकसित होईल.		
२	साहित्याचे प्रयोजन	१) साहित्यप्रयोजन – पाश्चात्य , संस्कृत व मराठी २) साहित्यप्रयोजन – लौकिकतावादी भूमिका – सत्य, ज्ञान, नीती, बांधिलकी आणि जीवनासाठी कला ३) साहित्यप्रयोजन – स्वायत्ततावादी भूमिका – सौंदर्यनिर्मिती – कलेसाठी कला आणि आविष्कारवादी सिद्धांत	२०
३	साहित्य निर्मितीप्रक्रिया आणि आस्वादप्रक्रिया	१) साहित्य निर्मितीप्रक्रिया -प्रतिभाशक्तीचा /कल्पनाशक्तीचा विचार अ) पाश्चात्य – प्लेटो, कांट, कोलरिज, फ्रॉइड, लेनिन आ)संस्कृत – भरत, अभिनवगुप्त, भट्टलोल्लट, अश्वघोष, दिग्नाग आणि धर्मकिर्ती इ) मराठी – बा.सी.मर्ढेकर, प्रभाकर पाध्ये, कॉ.शरद पाटील, यशवंत मनोहर यांचा विचार २) साहित्याची आस्वादप्रक्रिया – वाचनप्रक्रिया, कालधिष्ठित, संश्लेषण –	२०

		विश्लेषण प्रक्रिया, वर्गीकरण आणि मूल्यमापन इ. ३) साहित्यिक ज्ञानक्षमता – जोनाथन कलर	
--	--	---	--

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

- १) कुळकणी वा. ल. साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा, पाप्युलर प्रकाशन मुंबई. १९७५.
- २) गाडगीळ गंगाधर, खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६० .
- ३) गाडगीळ स. रा. काव्यशास्त्रप्रदीप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९६२.
- ४) जोग रा. श्री, अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९७.
- ५) देशपांडे ग.त्र्य, भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, १९८०.
- ६) धोंगडे रमेश, शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, १९९८.
- ७) निरगुडकर भारती, समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१२.
- ८) नेमाडे भालचंद्र, साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७.
- ९) पाटणकर रा.भा, सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४.
- १०) पाटणकर वसंत, साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६.
- ११) पाटील गंगाधर, समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई, १९५५ (प्र. आ)
- १२) पाटील गंगाधर, समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११.
- १३) बेडेकर दि. के. साहित्यविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६४
- १४) मर्ढेकर बा.सी. कला आणि मानव, (अनु. जोशी रा.भी.). मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८३.
- १५) मर्ढेकर बा.सी. साहित्य आणि सौंदर्य, मौज प्रकाशन, मुंबई, (प्र. आ.)१९५५.
- १६) पाटील, शरद दासशूद्रांची गुलामगिरी खंड १ व २ मावलाई प्रकाशन, पुणे.
- १७) पाटील, शरद अब्राह्मणीकला व साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, मावळाई प्रकाशन, पुणे.
- १८) मनोहर यशवंत, नवे साहित्यशास्त्र, युगसाक्षी प्रकाशन, नागपूर
- १९) मनोहर यशवंत, साहित्याचे इहवादी सौंदर्यशास्त्र, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
- २०) मनोहर यशवंत, सत्याचे सौंदर्य आणि सौंदर्याचे सत्य, सुवर्णमुद्रा प्रकाशन, पुणे.

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	साहित्याचे स्वरूप आणि विविध व्याख्या	ऑगस्ट अखेर	व्याख्यान आणि ICT
२	साहित्याचे प्रयोजन	सप्टेंबर व ऑक्टोबर अखेर	व्याख्यान
३	साहित्य निर्मितीप्रक्रिया आणि आस्वादप्रक्रिया	ऑक्टोबर व नोव्हेंबर	व्याख्यान

Evaluation Pattern

A. Internal Evaluation

Method	Marks
चाचणी	२०
चाचणी	२०

B. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
२. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
३. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	३	१५
४. तीन घटक विषयांवर प्रत्येकी एक टीप	१+२+३	१५

SEM II

Name of the Course	MA PART-I
Course Code	PAMAR 201

(refer to student handbook)	
Class	M.A. Marathi :
Semester	सत्र २
No of Credits	४
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	साहित्याची भाषा, त्यातील वाद व प्रवृत्तींचे आकलनामुळे साहित्यकृतीचे मूल्यमापन करण्याची दृष्टी विकसित होईल. यामुळे विविध अंगाने साहित्यकृतीची समीक्षा करण्याचे कौशल्य अवगत होईल.

Nomenclature : साहित्यशास्त्र : भाग २

Course Outcomes:

CO1 साहित्यभाषेविषयीचे दृष्टीकोन समजतील.

CO2 साहित्यातील वाद व प्रवृत्तींचे आकलन होईल.

CO3 साहित्यातील मूल्यमापन कसे करावे याचे आकलन होईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	साहित्याची भाषा	अ) साहित्यभाषेविषयीचे काही दृष्टीकोन : शब्दशक्ती, वक्रोक्तीविचार, रूपवादी आणि संरचनावादी विचार.	२०

		<p>आ) साहित्याची भाषा व शैली :</p> <p>१) रूपक, प्रतिमा, प्रतिक, मिथ, समांतरता</p> <p>२) शैलीविचार – संकल्पना – चार अंगांनी – लेखक, वाचक व साहित्यकृती आणि युगधर्माची शैली</p>	
२	साहित्यातील प्रवृत्ती – वाद व साहित्याचे वर्गीकरण	<p>अ) साहित्यातील प्रवृत्ती, साहित्यातील वाद – प्रवृत्ती या संकल्पनांचे स्पष्टीकरण (अभिजातवाद, रोमँटिसिझम, वास्तववाद, अस्तित्त्ववाद स्थूल परिचय)</p> <p>आ) साहित्याचे वर्गीकरण</p> <p>१) भारतीय विचार – संस्कृत विचार – संस्कृतश्रेणी व्यवस्था- भरत, अभिनवगुप्त, अश्वघोष, दिग्नाग यांची भूमिका</p> <p>२) मराठीतील विचार</p> <p>३) पाश्चात्य विचार :</p> <p>१) प्राचीन कालखंड – आदेशात्मक पद्धती – सॉक्रेटिस, अॅरिस्टॉटल, हेगेल</p> <p>२) क्रोचेची भूमिका</p> <p>३) आधुनिक कालखंड – वर्णनात्मक पद्धती – इलियट, नॉर्थोप फ्राय, सुसान लॅंगर</p> <p>४) संरचना वादी पद्धती – रोला बाथर्स, रॉबर्ट स्कोल</p>	२०
३	साहित्यातील मूल्यविचार	<p>अ) साहित्य मूल्यमापनाविषयीच्या दोन भूमिका लौकिकतावादी भूमिका व स्वायत्ततावादी भूमिका</p> <p>आ) साहित्याच्या मूल्यमापनासंबंधीच्या समस्या साहित्यकृती चांगली की श्रेष्ठ, वस्तुनिष्ठ की ज्ञातृनिष्ठ, सापेक्ष की शाश्वत साहित्यकृती, कलावादी – प्रबोधनवादी-क्रांतीवादी</p>	२०

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

- १) कुळकणी वा. ल. साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा, पाप्युलर प्रकाशन मुंबई. १९७५.
- २) गाडगीळ गंगाधर, खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६० .
- ३) गाडगीळ स. रा. काव्यशास्त्रप्रदीप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९६२.
- ४) जोग रा. श्री, अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९७.
- ५) देशपांडे ग.त्र्य, भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, १९८०.
- ६) धोंगडे रमेश, शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, १९९८.
- ७) निरगुडकर भारती, समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१२.
- ८) नेमाडे भालचंद्र, साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७.
- ९) पाटणकर रा.भा, सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४.
- १०) पाटणकर वसंत, साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६.
- ११) पाटील गंगाधर, समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई, १९५५ (प्र. आ)
- १२) पाटील गंगाधर, समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११.
- १३) बेडेकर दि. के. साहित्यविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६४
- १४) मर्ढेकर बा.सी. कला आणि मानव, (अनु. जोशी रा.भी.). मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८३.
- १५) मर्ढेकर बा.सी. साहित्य आणि सौंदर्य, मौज प्रकाशन, मुंबई, (प्र. आ.)१९५५.
- १६) पाटील, शरद दासशूद्रांची गुलामगिरी खंड १ व २ मावलाई प्रकाशन, पुणे.
- १७) पाटील, शरद अब्राह्मणीकला व साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, मावळाई प्रकाशन, पुणे.
- १८) मनोहर यशवंत, नवे साहित्यशास्त्र, युगसाक्षी प्रकाशन, नागपूर
- १९) मनोहर यशवंत, साहित्याचे इहवादी सौंदर्यशास्त्र, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
- २०) मनोहर यशवंत, सत्याचे सौंदर्य आणि सौंदर्याचे सत्य, सुवर्णमुद्रा प्रकाशन, पुणे.

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	साहित्याची भाषा	डिसेंबर अखेर	व्याख्यान
२	साहित्यातील प्रवृत्ती – वाद व साहित्याचे वर्गीकरण	जानेवारी व फेब्रुवारी	व्याख्यान
३	साहित्यातील मूल्यविचार	मार्च व एप्रिल	व्याख्यान

Evaluation Pattern

C. Internal Evaluation

Method	Marks
चाचणी	२०

चाचणी	२०
-------	----

D. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
२.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
३.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	३	१५
४.तीन घटक विषयांवर प्रत्येकी एक टीप	१+२+३	१५

Name of the Course	M.A. PART I
Course Code (refer to student handbook)	PAMAR 102
Class	MA. Marathi
Semester	सत्र १
No of Credits	4
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	वेगवेगळ्या समीक्षापद्धती आणि वाङ्मयीन दृष्टीकोन याविषयी सखोल जाण निर्माण झाल्याने साहित्याचे उपयोजन चांगल्या पद्धतीने करता येईल. समीक्षक म्हणून वाटचाल करण्यास याची मदत होईल.

Syllabus for (MA Part I) Autonomous from the year 2023-24

Nomenclature: उपयोजित समीक्षा: भाग १

Course Outcomes:

CO1 साहित्य समीक्षेचे आकलन होईल.

CO2 वेगवेगळ्या समीक्षा पद्धतींचे ज्ञान होईल.

CO3 कलाकृतीची व्यामिश्रता लक्षात घेऊन वाचन- आकलन- अर्थग्रहण, सौंदर्यग्रहण व मूल्यमापन करण्याची क्षमता वाढेल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
------	-------	-----------------	----------------

१	समीक्षेचे स्वरूप व समीक्षेची उद्दिष्ट्ये	१) समीक्षेचे स्वरूप २) समीक्षेची उद्दिष्ट्ये	१५
२	रूपवादी समीक्षापद्धती	१) रूपवादी समीक्षापद्धतीचे स्वरूप २) वैशिष्ट्ये	१५
३	मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धती	१) मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धतीचे स्वरूप २) वैशिष्ट्ये	१५
४	उपयोजित समीक्षा रूपवादी समीक्षापद्धतीनुसार	१) कथा अ) निळ्या चेहऱ्याची आकृती – जी.ए.कुलकर्णी आ) रंग १ – कमल देसाई २) कविता अ) वेणूसुधा १ – वामन पंडित आ) मुंगी उडाली आकाशी – संत मुक्ताबाई इ) त्रिधा राधा – पु.शि.रेगे ई) शिशिरामधल्या – आरती प्रभू उ) कलश – ग्रेस	१५

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

- १) कुलकर्णी गो. म., मराठीसाहित्यातील स्पंदने, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८५.
- २) कुलकर्णी वा. ल., साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
- ३) कुलकर्णी गो. म., नवसमीक्षा, काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२.
- ४) कोतापल्ले नागनाथ, साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७.
- ५) गाडगीळ गंगाधर, साहित्याचे मानदंड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७.
- ६) जाधव मनोहर (संपा); समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, १९९६.
- ७) जाधव रा. ग., वाङ्मयीन आकलन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७.
- ८) जाधव रा. ग., सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२.
- ९) जोशी अशोक मराठीतील साहित्यविचार, आलोचना, जून १९९१.
- १०) धोंगडे आश्विनी, स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन
- ११) निरगुडकर भारती, समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२.
- १२) पाटणकर रा.भा: सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४.
- १३) पाटणकर वसंत, कविता संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, अनुभव प्रकाशन, मुंबई १९९५.
- १४) पाटील गंगाधर, समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८१.

- १५) पाटील गंगाधर, समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११.
 १६) कुलकर्णी जी.ए. , सांजशकुन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९५९.
 १७) देसाई कमल, निवडक कमल देसाई, काळ्या सूर्याखालच्या गोष्टी, (संपा.) संजय आर्वीकर, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, २०१०.

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	समीक्षेचे स्वरूप व समीक्षेची उद्दिष्ट्ये	ऑगस्ट अखेर	व्याख्यान
२	रूपवादी समीक्षापद्धती	सप्टेंबर व ऑक्टोबर	व्याख्यान
३	मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धती	ऑक्टोबर	व्याख्यान
४	उपयोजित समीक्षा रूपवादी समीक्षापद्धतीनुसार	नोव्हेंबर	व्याख्यान

Evaluation Pattern

E. Internal Evaluation

Method	Marks
चाचणी	२०
चाचणी	२०

F. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
२.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
३.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	३	१५
४.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	४	१५

Name of the Course	M.A.
Course Code	PAMAR 202

(refer to student handbook)	
Class	M.A. Marathi
Semester	सत्र २
No of Credits	४
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	वेगवेगळ्या समीक्षापद्धती आणि वाङ्मयीन दृष्टीकोन याविषयी सखोल जाण निर्माण झाल्याने साहित्याचे उपयोजन चांगल्या पद्धतीने करता येईल. समीक्षक म्हणून वाटचाल करण्यास याची मदत होईल.

Syllabus for M.A. I Autonomous from the year 2023-24

Nomenclature : उपयोजित समीक्षा: भाग दोन

Course Outcomes:

CO1 विविध समीक्षा पद्धतींचे आकलन होईल.

CO2 वेगवेगळ्या समीक्षा पद्धतीच्या आधारे साहित्यकृतींची समीक्षा करता येईल.

CO3 समीक्षेचे उपयोजनाचे कौशल्य प्राप्त होईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	आदिबंधात्मक समीक्षापद्धती		१५

२	मार्क्सवादी समीक्षापद्धती		१५
३	स्त्रीवादी समीक्षापद्धती		१५
४	उपयोजित साहित्यकृती, मार्क्सवादी समीक्षापद्धतीनुसार	१) कादंबरी अ) क्षिप्रा - शरदचंद्र मुक्तीबोध २) कविता अ) यंत्रावतार – विं. दा. करंदीकर आ) शहरात गोळा झालेले कावळे – नारायण सुर्वे इ) कामगारबंधो – नामदेव ढसाळ ई) पायी चालणार – प्रफुल्ल शिलेदार उ) तू एक कॉम्रेड – मलिका अमरशेख	१५

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

- १) कुलकर्णी गो. म., मराठीसाहित्यातील स्पंदने, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८५.
- २) कुलकर्णी वा. ल., साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
- ३) कुलकर्णी गो. म., नवसमीक्षा, काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२.
- ४) कोतापल्ले नागनाथ, साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७.
- ५) गाडगीळ गंगाधर, साहित्याचे मानदंड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७.
- ६) जाधव मनोहर (संपा); समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, १९९६.
- ७) जाधव रा. ग., वाङ्मयीन आकलन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७.
- ८) जाधव रा. ग., सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२.
- ९) जोशी अशोक मराठीतील साहित्यविचार, आलोचना, जून १९९१.
- १०) धोंगडे आश्विनी, स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन
- ११) निरगुडकर भारती, समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२.
- १२) पाटणकर रा.भा: सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४.
- १३) पाटणकर वसंत, कविता संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, अनुभव प्रकाशन, मुंबई १९९५.
- १४) पाटील गंगाधर, समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८१.
- १५) पाटील गंगाधर, समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११.
- १६) पाटील. म. सु आदिबंधात्मक समीक्षा, नीहारा प्रकाशन, पुणे, १९८९.
- १७) महाजन वंदना, मराठी कादंबरीतील स्त्रीवाद, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे,

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	आदिबंधात्मक समीक्षापद्धती	डिसेंबर अखेर	व्याख्यान
२	मार्क्सवादी समीक्षापद्धती	जानेवारी व फेब्रुवारी	व्याख्यान
३	स्त्रीवादी समीक्षापद्धती	फेब्रुवारी व मार्च	व्याख्यान
४	उपयोजित साहित्यकृती, मार्क्सवादी समीक्षापद्धतीनुसार	मार्च व एप्रिल	व्याख्यान

Evaluation Pattern**G. Internal Evaluation**

Method	Marks
चाचणी	२०
चाचणी	२०

H. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
२.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
३.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	३	१५
४.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	४	१५

Name of the Course	MA -I
Course Code (refer to student handbook)	PAMAR 103
Class	MA. Marathi
Semester	सत्र १
No of Credits	४
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	विद्यार्थ्यांचे भाषाविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट होऊन भाषाविज्ञानाच्या आधारे विश्लेषण करण्याची प्रवृत्ती विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होऊन त्यातून व्यवसायाच्या संधी निर्माण होतील.

Syllabus for M.A. I Autonomous from the year 2023-24

Nomenclature: भाषाविज्ञान : भाग १

Course Outcomes:

CO1 ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची ओळख होईल.

CO2 भाषेतील परिवर्तने माहीत होतील.

CO3 लिप्यांची माहिती होईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची मूलतत्त्वे, ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची भूमिका, ऐतिहासिकता आणि तौलनिकता, बहुभाषिक व एकभाषिक पुनर्रचन, भाषाकुलसिद्धांत	१०
२	स्वनपरिवर्तन	स्वनपरिवर्तन	१०
३	अर्थपरिवर्तन	अर्थपरिवर्तन	१०
४	मराठी भाषेची पूर्वपीठिका	मराठी भाषेची पूर्वपीठिका, आर्यभारतीय भाषामधील परिवर्तन, अंतर्वर्तुळ – बहिर्वर्तुळ सिद्धांत	१०
५	कालिकभेद	कालिकभेद	१०
६	लिपीविचार	ब्राह्मी, रोमन, देवनागरी आणि मोडी	१०

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

- १) कालेलकर, ना. गो. ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९०.
- २) ग्रामोपाध्ये गं.ब., भाषाविचार आणि मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन पुणे. १९७९ (दुआ.).
- ३) तुळपुळे, शं. गो., यादवकालीन मराठी भाषा व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७३.

- ४) दाते य.रा., महाराष्ट्र शब्दकोश- प्रस्तावना खंड, महाराष्ट्र मंडळ लि. पुणे १९३२.
 ५) पुंडे द. दि., सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे २००१ (दु.आ.)
 ६) मालशे, सं. गं. व इतर (संपा.), भाषाविज्ञान- ऐतिहासिक व वर्णनात्मक, पद्मागंधा प्रकाशन, पुणे, २००५.

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	ऐतिहासिक भाषाविज्ञान	ऑगस्ट पहिला आठवडा	व्याखान व ICT
२	स्वनपरिवर्तन	ऑगस्ट दुसरा आठवडा	व्याखान व ICT
३	अर्थपरिवर्तन	ऑगस्ट अखेर	व्याखान व ICT
४	मराठी भाषेची पूर्वपीठिका	सप्टेंबर दुसरा आठवडा	व्याखान व ICT
५	कालिकभेद	सप्टेंबर अखेर	व्याखान व ICT
६	लिपीविचार	ऑक्टोबर पहिला आठवडा	व्याखान व ICT

Evaluation Pattern

I. Internal Evaluation

Method	Marks
चाचणी / स्वाध्याय	२०
वस्तुनिष्ठ प्रश्न	२०

J. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१ व २	१५
२. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	३ व ४	१५
३. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	५ व ६	१५
४. सहा घटक विषयांवर सहा पैकी ३ टीपा लिहा	१ ते ६	१५

Name of the Course	MA-I
Course Code (refer to student handbook)	PAMAR 203
Class	M.A. I
Semester	सत्र २
No of Credits	४
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	विद्यार्थ्यांचे भाषाविषयक दृष्टीकोन स्पष्ट होऊन भाषाविज्ञानाच्या आधारे विश्लेषण करण्याची प्रवृत्ती विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होऊन त्यातून व्यवसायाच्या संधी निर्माण होतील.

Nomenclature: भाषाविज्ञान – भाग दोन

Course Outcomes:

CO1 वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाची ओळख होईल

CO2 ध्वनी, स्वन, पद, वाक्याविचार यांचे ज्ञान होईल.

CO3 सामाजिक भाषाविज्ञान या क्षेत्राची तोंडओळख होईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	वर्णनात्मक भाषाविज्ञान	वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाची मूलतत्वे, सोस्यूर, ब्लूमफिल्ड व चॉम्स्की यांचे भाषास्वरूपविषयक सिद्धांत	१०
२	ध्वनि व स्वनिमविचार	१) ध्वनिविचार : स्थान व प्रयत्नावर आधारित स्वनांचे वर्गीकरण, मानस्वर, उच्चार व लेखन यांतील अंतर, स्वनिक प्रतिलेखन २) स्वनिमविचार- स्वन- स्वनिम –स्वनांतर, खंडात्मक व खंडाधिष्ठित स्वनिम, मराठीचे स्वनिम	१०
३	पदविचार	पदविचार: रूपिका, रूपिम, रूपिकांतर, स्वनरूपिका या संकल्पनांचे प्रकारभेद, प्रक्रियासह स्पष्टीकरण	१०
४	वाक्यविचार	वाक्यविचार: प्रथमोपस्थितसंघटक, विश्लेषणपद्धतीचे स्वरूप, रचनांचे प्रकार, स्तर, वाक्यांचे पृथक्करण.	१०
५	सामाजिक भाषाविज्ञान भाग:१	सामाजिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप व संकल्पना, भाषिक बदल व त्याची कारणे (सामाजिक स्तर व त्याचे परिणाम,) भाषिक सापेक्षता सिद्धांत – सपीर आणि व्होर्फ.	१०
६	सामाजिक भाषाविज्ञान: भाग २	व्यवहाराची भाषा, संपर्क भाषा, उपभाषा (व्यक्तिभाषा, स्त्री- पुरुषांची भाषा, जात व्यवस्था, आर्थिक वर्ग व भाषा)	१०

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

- १) कालेलकर, ना. गो. ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९०.
- २) ग्रामोपाध्ये गं.ब., भाषाविचार आणि मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन पुणे. १९७९ (दुआ.).
- ३) तुळपुळे, शं. गो., यादवकालीन मराठी भाषा व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७३.
- ४) दाते य.रा., महाराष्ट्र शब्दकोश- प्रस्तावना खंड, महाराष्ट्र मंडळ लि. पुणे १९३२.
- ५) पुंडे द. दि., सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे २००१ (दु.आ.)
- ६) मालशे, सं. गं. व इतर (संपा.), भाषाविज्ञान- ऐतिहासिक व वर्णनात्मक, पद्मागंधा प्रकाशन, पुणे, २००५.

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	वर्णनात्मक भाषाविज्ञान	नोव्हेंबर अखेर	व्याखान व ICT
२	ध्वनि व स्वनिमविचार	डिसेंबर दुसरा आठवडा	व्याखान व ICT
३	पदविचार	जानेवारी पहिला आठवडा	व्याखान व ICT
४	वाक्यविचार	जानेवारी अखेर	व्याखान व ICT
५	सामाजिक भाषाविज्ञान भाग: १	फेब्रुवारी दुसरा आठवडा	व्याखान व ICT
६	सामाजिक भाषाविज्ञान: भाग २	फेब्रुवारी अखेर	व्याखान व ICT

Evaluation Pattern**K. Internal Evaluation**

Method	Marks
चाचणी	२०
चाचणी	२०

L. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१ व २	१५
२. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	३ व ४	१५
३ अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	५ व ६	१५
४ सहा घटक विषयांवर सहा पैकी ३ टीपा लिहा	१ ते ६	१५

Name of the Course	MA –I
Course Code (refer to student handbook)	PAMAR 104
Class	MA. Marathi
Semester	सत्र १
No of Credits	2
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective

Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	वेगवेगळे वाङ्मयप्रवाह आणि विचारप्रवाह यांच्या आधारे वाङ्मय इतिहास लेखनाची चिकित्सा करता येईल. संशोधनासाठी याचे उपयोजन करता येऊन विविध क्षेत्रात संशोधनाच्या संधी प्राप्त होतील.
--	---

Syllabus for M.A. I Autonomous from the year 2023-24

Nomenclature: आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – कथा

Course Outcomes:

CO1 विशिष्ट कालखंडातील साहित्यकृतींचा अभ्यास करता येईल.

CO2 वाङ्मयाची देश, काल, परिस्थितीच्या अंगाने चिकित्सा करता येईल.

CO3 विविध कालखंडात विकसित झालेल्या विविध साहित्यप्रकारांचा परिचय होईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	वाङ्मय इतिहास लेखनसंकल्पना व स्वरूप	१) वाङ्मय इतिहास लेखनसंकल्पना व स्वरूप २) वाङ्मय इतिहास लेखनाच्या पद्धती अ) वसाहतवादी आ) राष्ट्रवादी इ) वंचितांच्या (सबाल्टन) इतिहास लेखनाच्या पद्धती ई) स्त्रीवादी इतिहास लेखन पद्धती उ) मार्क्सवादी इतिहास लेखन पद्धती	१५
२	कथा	१) कथा (१९४५-१९६०) २) कथा (१९६०-२०००)	१५

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

- १) काळे के.ना व इतर (संपा) मराठी रंगभूमी मराठी नाटक घटना आणि परंपरा, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७१.
- २) कुरुंदकर नरहर, धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, पुणे, १९९० (दु.आ.).
- ३) कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा) प्रदक्षिणा खंड २ कोटिनेटल प्रकाशन, पुणे २००४ (पुनर्मुद्रण).
- ४) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड १, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८७.
- ५) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा) ,मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ६, भाग २, म. सा.प. पुणे, १९९९.
- ६) कुलकर्णी गो. म. व इतर (संपा.), वाङ्मयेतिहास सद्यस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९५.
- ७) जोग, रा. श्री. (संपा.), मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग - १. म. सा. प. पुणे ., १९७३.
- ८) जोग, रा. श्री. (संपा.) , मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५. भाग -२. म. सा. प. पुणे, १९७३
- ९) जोशी प्र.न., मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल), प्रसादप्रकाशन, पुणे, १९७८.
- १०) देशपांडे अ.ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग १ व २, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२.
- ११) देशपांडे कुसुमावती, मराठी कादंबरी, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७५.
- १२) पुंडे.द.दि.(संपा.), वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन,पुणे,१९९४.

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	वाङ्मय इतिहास लेखनसंकल्पना व स्वरूप	ऑगस्ट व सप्टेंबर	व्याख्यान व ICT
२	कथा	ऑक्टोबर व नोव्हेंबर	व्याख्यान व ICT

Evaluation Pattern

M. Internal Evaluation

Method	Marks
चाचणी	२०
चाचणी	२०

N. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५

२.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
३.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
४.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५

Name of the Course	MA – I
Course Code (refer to student handbook)	PAMAR 204
Class	M.A. Marathi : तृतीय वर्ष
Semester	सत्र २
No of Credits	2
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	नाटक या वाङ्मयप्रकाराच्या आकलनामुळे नाट्यसृष्टीकडे चिकित्सक पद्धतीने पाहता येईल. यातूनच नाट्यसमीक्षणाकडे वळता येईल.

Nomenclature: आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – नाटक

Course Outcomes:

CO1 नाट्यसंकल्पनांचे ज्ञान होईल.

CO2 विशिष्ट काळातील वाङ्मयीन टप्पे अभ्यासता येतील.

CO3 नाट्यलेखक व नाटक यांचा अनुबंध जोडता येईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	नाटक संकल्पना व स्वरूप	१.नाटक – व्याख्या, घटक २. नाटका या साहित्यप्रकाराचे विविध टप्पे	१५
२	नाटक	१) नाटक (१९४५-१९६०) २) नाटक (१९६०-२०००)	१५

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

- १) काळे के.ना व इतर (संपा) मराठी रंगभूमी मराठी नाटक घटना आणि परंपरा, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७१.
- २) कुरुंदकर नरहर, धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, पुणे, १९९० (दु.आ.).
- ३) कुलकर्णी अनिरुद्ध (सपा) प्रदक्षिणा खंड २ कोटिनेटल प्रकाशन, पुणे २००४ (पुनर्मुद्रण).
- ४) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड १, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८७.
- ५) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा) ,मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड ६, भाग २, म. सा.प. पुणे, १९९९.
- ६) कुलकर्णी गो. म. व इतर (संपा.), वाङ्मयेतिहास सद्यस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९५.
- ७) जोग, रा. श्री. (संपा.), मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग - १. म. सा. प. पुणे ., १९७३.
- ८) जोग, रा. श्री. (संपा.) , मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५. भाग -२. म. सा. प. पुणे, १९७३
- ९) जोशी प्र.न., मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल), प्रसादप्रकाशन, पुणे, १९७८.
- १०) देशपांडे अ.ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग १ व २, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२.
- ११) देशपांडे कुसुमावती, मराठी कादंबरी, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७५.
- १२) पुंडे.द.दि.(संपा.), वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन,पुणे,१९९४.
- १३) बनहट्टी श्री. ना. मराठी नाट्यकला उद्गम आणि विकास, पुणे विद्यापीठ पुणे १९५९.

१४) बांदिवडेकर चंद्रकांत, मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९८९.

१५) शेवडे इंदुमती, मराठी कथा: उद्गम आणि विकास, सोमैया पब्लिकेशन, मुंबई, १९७३.

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	नाटक संकल्पना व स्वरूप	डिसेंबर व जानेवारी	व्याख्यान व ICT
२	नाटक	फेब्रुवारी व मार्च	व्याख्यान व ICT

Evaluation Pattern

O. Internal Evaluation

Method	Marks
चाचणी	२०
चाचणी	२०

P. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
२.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
३.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
४.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५

Name of the Course	M.A –I
Course Code	PAMAR 105

(refer to student handbook)	
Class	MA. Marathi
Semester	सत्र १
No of Credits	4
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory
Type (applicable to NEP only)	Core / Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	गावगाडा संस्कृती व कृषी संस्कृती यांची ओळख होऊन साहित्यनिर्मितीस नादत होईल.

Nomenclature: ग्रामीण साहित्य : भाग १

Course Outcomes:

CO1 ग्रामीण साहित्याची ओळख होईल.

CO2 विविध कालखंडातील ग्रामीण साहित्याचा परिचय होईल.

CO3 ग्रामीण कथांचा परिचय होईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	ग्रामीण साहित्याची संकल्पना	१) ग्रामीण साहित्याची संकल्पना आणि स्वरूप २) ग्रामीण साहित्य निर्मितीच्या प्रेरणा	२०

२	ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप	१) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप २) स्वातंत्र्योत्तर काळातील ग्रामीण साहित्याचे बदलते स्वरूप	२०
३	नेमलेल्या साहित्यकृती	१) विजेने चोरलेले दिवस – संतोष जगताप, दर्या प्रकाशन, पुणे, प्रथम आवृत्ती २०२०. २) अंगारमाती – भास्कर चंदनशिव, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, प्रथम आवृत्ती २००२.	२०

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

१. यादव आनंद, ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि वास्तवता
२. यादव आनंद, मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती
३. भोळे भा.ल., महात्मा फुले विचार आणि वारसा
४. भोसले द.ता., ग्रामीण साहित्य एक चिंतन
५. वाघमारे जनार्दन, साहित्यचिंतन
६. कोतापल्ले नागनाथ, ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि शोध
७. मुलाटे वासुदेव, ग्रामीण कथा स्वरूप आणि विकास
८. पवार गो.म. व हातकणंगलेकर म.द. , मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	ग्रामीण साहित्याची संकल्पना	ऑगस्ट अखेर	व्याख्यान
२	ग्रामीण साहित्याचे स्वरूप	सप्टेंबर व ऑक्टोबर	व्याख्यान
३	नेमलेल्या साहित्यकृती	ऑक्टोबर व नोव्हेंबर	व्याख्यान

Evaluation Pattern

Q. Internal Evaluation

Method	Marks
चाचणी	२०
चाचणी	२०

R. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
-------------	------	-------

१.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
२.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
३.अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	३	१५
४.प्रत्येक घटकावर आधारित अंतर्गत पर्यायासह टीप	१+२+३	१५

Nomenclature: ग्रामीण साहित्य : भाग २

Course Outcomes:

CO1 ग्रामीण कवितेचे स्वरूप व संकल्पना यांचे आकलन होईल.

CO2 साहित्य व समाज यांचा अनुबंध स्पष्ट करता येईल.

CO3 नेमलेल्या साहित्यकृतींचा आस्वाद घेता येईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	ग्रामीण कविता	ग्रामीण कवितेचे स्वरूप आणि संकल्पना	२०
२	स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर काळातील ग्रामीण कविता	स्वातंत्र्यपूर्व काळातील ग्रामीण कविता स्वातंत्र्योत्तर काळातील ग्रामीण कविता	२०
३	नेमलेल्या साहित्यकृती	१. रानातल्या कविता – ना.धों.महानोर , पॉप्युलर प्रकाशन २. आषाढमाती – श्रीकांत देशमुख, शब्दालय प्रकाशन	२०

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

९. यादव आनंद, ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि वास्तवता
१०. यादव आनंद, मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती
११. भोळे भा.ल., महात्मा फुले विचार आणि वारसा
१२. भोसले द.ता., ग्रामीण साहित्य एक चिंतन
१३. वाघमारे जनार्दन, साहित्यचिंतन
१४. कोतापल्ले नागनाथ, ग्रामीण साहित्य स्वरूप आणि शोध
१५. मुलाटे वासुदेव, ग्रामीण कथा स्वरूप आणि विकास
१६. पवार गो.म. व हातकणंगलेकर म.द. , मराठी साहित्य प्रेरणा व स्वरूप

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	ग्रामीण कविता	डिसेंबर अखेर	व्याख्यान
२	स्वातंत्र्यपूर्व व स्वातंत्र्योत्तर काळातील ग्रामीण कविता	जानेवारी व फेब्रुवारी	व्याख्यान
३	नेमलेल्या साहित्यकृती	मार्च व एप्रिल	व्याख्यान

Evaluation Pattern

S. Internal Evaluation

Method	Marks
चाचणी	२०
चाचणी	२०

T. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५
२. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
३. अंतर्गत पर्याय दीर्घोत्तरी प्रश्न	३	१५
४. प्रत्येक घटकावर आधारित अंतर्गत पर्यायासह टीप	१+२+३	१५

Name of the Course	M.A. -I
Course Code (refer to student handbook)	PAMAR108
Class	MA. Part -I Marathi
Semester	१
No of Credits	४
Nature	Theory/ Practical/ Project/ other (please specify) – Theory & Practical
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	

Nomenclature : संशोधनशास्त्र (Research Methodology)

Course Outcomes:

CO1 संशोधनशास्त्राचा परिचय होईल

CO2 पाठसंशोधन म्हणजे काय ते समजून येईल.

CO3 साहित्याचे संशोधन आणि इतर ललितकलामधील संशोधन यातील फरक समजेल.

CO4 केस स्टडी समजेल आणि एक शोधनिबंध लिहिता येईल इतकी तयारी होईल.

Curriculum:

Unit	Title	Learning Points	No of Lectures
१	संशोधन म्हणजे काय	१) संशोधन : व्याख्या व स्वरूप २) साहित्य संशोधनाची व्याप्ती ३) संशोधनातील तीन प्रारंभिक प्रक्रिया ४) साहित्याचे संशोधन	१५
२	पाठसंशोधन	१) पाठसंशोधन म्हणजे काय २) पाठसंशोधनाच्या दोन पद्धती ३) पाठसंशोधनाचे ध्येय ४) पाठसंशोधकाचे कार्य	१५
३	संशोधनासाठी प्रश्नावली तयार करणे	१) माहिती गोळा करण्याच्या पद्धती २) स्वनिर्धारित आणि मुलाखतकर्त्याने निर्धारित केलेली प्रश्नावली ३) प्रश्नावली आणि कोष्टक यांची तुलना ४) प्रश्नांचे प्रकार - अन्वेषक, औपचारिक – खुली व बंदिस्त	१५
४	व्यष्टी अध्ययन (CASE STUDY)	१) केस स्टडीमधील संशोधनप्रक्रिया २) संशोधनसमस्येचे निदान व व्याख्या ३) व्यक्ती /घटनांची निवड ४) पथदर्शक नमुनाभ्यास ५) तथ्य संकलनाची माध्यमे व तंत्रे , त्याचे विश्लेषण , अहवाल, नमुना उदाहरणे	१५

Learning Resources recommended:

संदर्भ पुस्तके –

१. कऱ्हाडे सदा; संशोधन:सिद्धांत आणि पद्धती, लोक वाङ्मय ग्रह मुंबई १९९७

२. सुनेकर सु.रा. व इतर (संपा.) संशोधन स्वरूप आणि पद्धती शिक्षण प्रसारक संस्था, संगमनेर, १९८३

३. जोशी, वसंत व इतर (संपा.), भाषा व साहित्य संशोधन खंड १, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
४. जोशी, वसंत व इतर (संपा.), भाषा व साहित्य संशोधन खंड २, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८५
५. जोशी, वसंत व इतर (संपा.), भाषा व साहित्य संशोधन खंड ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८९
६. तुळपुळे शं. गो., प्राचीन मराठी कोरीव लेख पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६३
७. देशमुख उषा मा., मराठी संशोधन विद्या स्नेहवर्धन पब्लिकेशन हाऊस पुणे.
८. बनहट्टी, श्री. ना. (संपा.), ज्ञानदेवी- अध्याय १२, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९६७
९. मालशे, सं. गं., शोधनिबंधाची लेखन पद्धती, सुविचार प्रकाशन, नागपूर, १९७५
१०. संत दु. का., शोधविज्ञानकोश, अनाथ विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे १९८५
११. संत दु. का., संशोधन पद्धती, क्रियाव अंतरंग, अनाथ विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे, १९६२
१२. Whitney, F. L.; Elements of Research, Prentice -Hall, New York, 1954
१३. रमेश वरखेडे, मंगला वरखेडे, संशोधनाचे पद्धतीशास्त्र, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०१९

Teaching plan:

Unit	Title	Expected date of completion	Teaching methods
१	संशोधन म्हणजे काय	ऑगस्ट अखेर	व्याख्यान व ICT
२	पाठसंशोधन	सप्टेंबर अखेर	व्याख्यान व ICT
३	संशोधनासाठी प्रश्नावली तयार करणे	ऑक्टोबर अखेर	व्याख्यान व ICT
४	व्यष्टी अध्ययन(CASE STUDY)	नोव्हेंबर व डिसेंबर	प्रात्यक्षिक

Evaluation Pattern

A. Internal Evaluation

Method	Marks
शोधनिबंध	३०
सादरीकरण	१०

B. Semester End Evaluation (Paper Pattern)

Question No	Unit	Marks
१. अंतर्गत पर्याय असलेला दीर्घोत्तरी प्रश्न	१	१५

२. अंतर्गत पर्याय असलेला दीर्घोत्तरी प्रश्न	२	१५
३. अंतर्गत पर्याय असलेला दीर्घोत्तरी प्रश्न	३	१५
४. अंतर्गत पर्याय असलेला दीर्घोत्तरी प्रश्न	४	१५

***Revised Syllabus of Courses of Master of Arts (M.A.)
Programme at Semester II with Effect from the Academic
Year 2023-2024***

Syllabus for M.A. I Autonomous from the year 2023-24

Name of the Course	M.A.
Course Code (refer to student handbook)	PAMAR208
Class	MA. Part -I Marathi
Semester	II
No of Credits	4

Nature	On Job Training/Field Project
Type (applicable to NEP only)	Core/ Elective
Highlight revision specific to employability/ entrepreneurship/ skill development (if any) 100 words	

Guidelines for On Job Training

On-the-Job Training/Field Project: Students will be required to undertake a designated project or tasks in an organization or language/Literature relevant to their field of study. The course aims to provide students with practical exposure and hands-on experience in a professional work environment related to their field of study.

Course Objectives:

By the end of the course, students should be able to:

1. Gain exposure to real-world insights and apply theoretical knowledge to practical situations
2. Enhance his skills regarding problem-solving, decision-making, and communication skills.
3. Understand organizational dynamics and work culture.
4. Build language/literary connections and networking opportunities

Course Duration:

Minimum 20 days / 100 hours of On Job Training with an Organization/ NGO/ Charitable Organization/ Library/Book Shop/ Private firm.

- The theme of the internship should be based on any study area of the Major course
- Project Report should be of minimum 50 pages

- Experience Certificate is Mandatory

Report Structure:

The students will be required to submit a comprehensive report at the end of the On-the-Job Training/Field Project. A project report has to be brief in content and must include the following aspects:

a) Title Page:

Mentioning the title of the report, name of the student, program, institution, and the period of training/project.

b) Certificate of Completion:

A certificate issued by the organization or supervisor confirming the successful completion of the training/project.

c) Declaration:

A statement by the student declaring that the report is their original work and acknowledging any assistance or references used.

d) Acknowledgments:

Recognizing individuals or organizations that provided support, guidance, or resources during the training/project.

e) Table of Contents:

Providing a clear outline of the report's sections and page numbers.

f) Executive Summary:

A bird's eye view of your entire presentation has to be precisely offered under this Category.

g) Introduction on the Library/book shop:

A Concise representation of library/book shop/Publications organization defining its scope, products/ services and its SWOT analysis.

h) Your Role in the Organization during the on Job Training:

The key aspects handled, the department under which you were deployed and brief Summary report duly acknowledged by the reporting head.

i) Challenges:

The challenges confronted while churning out theoretical knowledge into practical world.

j) Conclusion:

A brief overview of your experience and suggestions to bridge the gap between theory and practice.

Course Outcomes:

1. Apply theoretical knowledge and concepts acquired during the academic program to real-world work scenarios.
2. Develop practical skills and competencies necessary for successful professional engagement.
3. Demonstrate effective problem-solving, decision-making, and critical thinking abilities in a work environment.
4. Adapt to and navigate organizational dynamics and work culture in the chosen industry.
5. Prepare a comprehensive report documenting the training/project experience, findings, and recommendations.

Guidelines for Field Project

The Field Project for Master of Arts is designed to provide students with hands-on learning experiences in understanding different socio-economic contexts. The project aims to expose students to development-related issues in both rural and urban settings. It offers opportunities for students to observe and study actual field situations related to socio-economic development, policies, regulations, organizational structures, and programmes that guide the development process. Additionally, students will explore innovative practices to address complex socio-economic problems in the community.

Course Objectives:

By the end of the course, students should be able to:

1. Gain exposure to development-related issues in rural and urban contexts.
2. Analyze and observe actual field situations related to socio-economic development.
3. Understand policies, regulations, organizational structures, and programmes guiding the development process.
4. Identify complex socio-economic problems in the community and propose innovative solutions.

Course Duration: One Semester Minimum 20 days / 100 hours of field project work.

Course Outline:

1. **Introduction to Field Project (2 weeks)**

Understanding the significance of field-based learning in socio-economic development. Identifying the objectives and expected outcomes of the field project. Selecting suitable rural and urban settings for the project.

2. Field Visits and Observations (6 weeks)

Organizing field visits to selected rural and urban areas. Observing and documenting the socio-economic conditions, challenges, and opportunities in the community. Engaging with local stakeholders and understanding their perspectives.

3. Research and Data Collection (4 weeks)

Designing research methodologies and data collection tools. Collecting primary and secondary data related to development issues. Analyzing and interpreting the data to identify key challenges and potential solutions.

4. Understanding Policies and Programmes (3 weeks)

Exploring government policies and programmes related to socio-economic development. Studying the role of various organizations in implementing development initiatives.

5. Identifying Innovative Solutions (4 weeks)

Brainstorming and ideating innovative practices to address identified socio-economic problems. Developing action plans for implementing proposed solutions.

Rubrics for Field Project Report Evaluation:

1. Content (40 Points)

Criteria	Excellent (5)	Good (4)	Satisfactory (3)	Needs Improvement (2)	Unsatisfactory (1)
Introduction and Objectives	Clear and well-defined	Clearly stated	Adequately stated	Vaguely stated	Not stated or unclear
Literature Review	Comprehensive and relevant	Relevant and adequate	Limited relevance	Inadequate or missing	Not included
Field Visits and Observations	Thorough and detailed	Adequate information	Limited data collection	Incomplete or lacking detail	No field observations made

Criteria	Excellent (5)	Good (4)	Satisfactory (3)	Needs Improvement (2)	Unsatisfactory (1)
Data Analysis	In-depth analysis	Analyzed effectively	Some analysis performed	Superficial or incomplete	No data analysis conducted
Understanding of Policies and Programmes	Strong understanding	Adequate understanding	Limited understanding	Inadequate or inaccurate	No understanding displayed
Identified Socio-Economic Problems	Comprehensive and clear	Clearly identified	Some problems identified	Inadequate or vague	No problems identified
Conclusion	Concise and conclusive	Clear and summarized	Somewhat conclusive	Unclear or missing	No conclusion provided
Recommendations	Well-developed and feasible	Feasible and relevant	Partially feasible	Infeasible or lacking detail	No recommendations given

2. Presentation (20 points):

Criteria	Excellent (5)	Good (4)	Satisfactory (3)	Needs Improvement (2)	Unsatisfactory (1)
Structure and Organization	Well-structured and logical	Clear organization	Adequate organization	Lacks structure	Disorganized and unclear
Language and Clarity	Clear, concise, and fluent	Fluent language	Some clarity issues	Difficult to understand	Incoherent and unclear

Criteria	Excellent (5)	Good (4)	Satisfactory (3)	Needs Improvement (2)	Unsatisfactory (1)
Visual Presentation	Professional and engaging	Neat and presentable	Some visual aids used	Minimal use of visuals	No visuals used
Grammar and Spelling	No errors in grammar/spelling	Minor errors	Some errors	Frequent errors	Numerous errors

3. Research Methodology (10 points):

Criteria	Excellent (5)	Good (4)	Satisfactory (3)	Needs Improvement (2)	Unsatisfactory (1)
Appropriate Method Selection	Highly appropriate	Mostly appropriate	Adequate method choice	Inappropriate methods	No clear method used
Data Collection and Analysis	Thorough data collection	Adequate data analysis	Limited analysis	Incomplete or weak analysis	No data analysis done

4. Creativity and Innovation (10 points):

Criteria	Excellent (10)	Good (8)	Satisfactory (6)	Needs Improvement (4)	Unsatisfactory (2)
Innovation in Problem Solving	Highly innovative	Innovative solutions	Some creativity shown	Lacks creativity	No innovative solutions

5. Overall Impression (10 points):

Criteria	Excellent (5)	Good (4)	Satisfactory (3)	Needs Improvement (2)	Unsatisfactory (1)
Overall Quality	Exceptional quality	High quality	Acceptable quality	Below acceptable	Poor quality
Contribution and Learning	Outstanding contribution	Significant contribution	Some contribution	Limited or no learning	No contribution or learning

Conclusion:

The Field Project for Master of Arts provides students with invaluable experiences in understanding socio-economic contexts, Language of Mass and Literary development-related issues. Through field visits, research, and innovative thinking, students gain practical insights into addressing complex challenges and contributing to the socio-economic-linguistics development of communities. The rubrics for evaluation ensure a comprehensive assessment of students' learning and contributions during the project.

a) Title Page:

Mentioning the title of the report, name of the student, program, institution, and the period of training/project.

b) Certificate of Completion:

A certificate issued by the organization or supervisor confirming the successful completion of the training/project.

c) Declaration:

A statement by the student declaring that the report is their original work and acknowledging any assistance or references used.

d) Acknowledgments:

Recognizing individuals or organizations that provided support, guidance, or resources during the training/project.

e) Table of Contents:

Providing a clear outline of the report's sections and page numbers.

f) Executive Summary:

A bird's eye view of your entire presentation has to be precisely offered under this Category. A brief overview of the project, its objectives, and key findings should be mentioned

g) Introduction:

Background information about the field project and its significance. Objectives and scope of the project.

h) Literature Review:

Overview of relevant literature and studies related to the chosen field and development issues.

i) Methodology:

Description of the research methods used for data collection, such as interviews, surveys, or observations. Explanation of the data analysis techniques employed.

j) Field Visits and Observations:

Detailed accounts of the field visits, including locations, dates, and observations made during the visits. Photographs or visual aids to support the observations.

k) Data Analysis:

Presentation and interpretation of the data collected during the field visits. Charts, graphs, or tables to illustrate the findings.

i) Understanding Policies and Programmes:

Explanation of relevant government policies and programmes related to the identified development issues. Assessment of how these policies are implemented in the field context.

ii) Identified Socio-Economic Problems:

Detailed description of the complex socio-economic problems observed in the community. Analysis of the root causes and implications of these problems.

l) Innovative Solutions:

Presentation of innovative practices proposed to address the identified problems.

Description of the action plans to implement these solutions

.

m) Conclusion & Recommendations:

Summary of the key findings and outcomes of the field project. Reflections on the overall experience and learning during the project. Specific recommendations for policymakers, organizations, or stakeholders to address the identified issues.

n) References & Appendices:

List of all sources cited in the project report. Additional supporting materials, such as interview transcripts, survey questionnaires, or field visit notes can be attached as appendices

The project report based on ‘On Job Training/ Field Project’ shall be prepared as per the broad guidelines given below:

- Font type: Kokila Unicode
- Font size: 16 For content, 20 for Title
- Line Space: 1.5 for content and 1-for in table work
- Paper Size: A4
- Margin: in Left-1.5, Up-Down-Right-1
- The Project Report shall be bounded.

Format

1 st page (Main Page)

Title of the Project

A Project Submitted

to

R. P. Gogate college of Arts & Science and

R.V. Jogalekar College of Commerce Autonomous College

under

University of Mumbai

for partial completion of the degree

of

Master in Arts

in special Group Marathi

Under the Faculty of Arts

By

Name of Student

Under the Guidance of

Name of the Guiding Teacher

R. P. Gogate college of Arts & Science and

R.V. Jogalekar College of Commerce Autonomous College,

Near District Court

Month and Year

On separate page

Index

Chapter No	Title of the Chapter	Page No.
01		
02		
03		
04		
05		